

PRIKAZ
**KALENDÁRNÍ OBYČAJE ČEHU V KONČENICÍCH
NA DARUVARSKU**

Vlasta Šabićová. Jednota, Daruvar 2002, str. 119.

Prva veća kulturološka istraživanja Čeha na području Hrvatske započela su tridesetih godina dvadesetoga stoljeća inicijativom tadašnjeg Čehoslovačkog inozemnog instituta. Bila su to etnografska istraživanja koja, međutim, nikad nisu dovršena. Tek nekoliko desetljeća kasnije, točnije sedamdesetih godina dvadesetoga stoljeća, provedeno je opsežnije istraživanje tradicijske kulture češke nacionalne manjine daruvarskog područja zahvaljujući suradnji Instituta za etnologiju i folkloristiku iz Praga i Instituta za narodnu umjetnost iz Zagreba (danas: Institut za etnologiju i folkloristiku), a uz potporu Čehoslovačke akademije znanosti.

U osamdesetim godinama protekloga stoljeća Vlasta Šabićová je kao studentica etnologije Karlovoga univerziteta u Pragu, služeći se rezultatima prethodnih istraživanja i nadopunivši ih vlastitim istraživanjem, napisala diplomski rad pod nazivom "Suvremeni godišnji običaji Čeha u Končanici kod Daruvara" (1982. g.). Končanicu je odabrala iz dvaju razloga. Prvo, što je Končanica njezino rodno mjesto, a drugoj što je taj lokalitet, prema njezinim spoznajama i mišljenju bio prepoznatljiv po petrifikaciji brojnih čeških elemenata tradicijske kulture. Dvadeset godina poslije vratila se na "stari teren" da bi provjerila promjene u kalendarskom običajnom ciklusu te je na temelju starih i novih istraživanja napisala ovu knjigu. Kako sama napominje, sad "imamo priliku ponovno preispitati pretpostavke o smjeru akulturacijskog procesa".

Iz sveukupnoga korpusa tradicijske kulture autorica se opredijelila za godišnje običaje, odnosno "kalendarsku tradicijsku godinu".

Naime, autorica ističe da su materijalna kultura i životni običaji već odavno stopljeni s domaćom sredinom, a da je "petrifikacija tradicijskih elemenata izrazitija u godišnjim običajima... tako da je bilo moguće pratiti njihovo recentno i izvorno stanje temeljeno na sjećanju, kao i simbiozu tradicijskih elemenata i suvremenog načina života u lokalnim okvirima Končanice". Analizu je usmjerila na društvenu funkciju godišnjih običaja, zatim na njihove oblike, pomake i promjene.

Prema uobičajenoj etnološkoj praksi godišnje je običaje podijelila i kronološki poredala na zimske, proljetne, ljetne i jesenske. Tako je zaokružila običajnu praksu kalendarske godine.

Knjiga je opremljena fotografskom dokumentacijom, popisom kazivača, popisom literature te većim sažetkom na hrvatskom jeziku.

Ova je knjiga dobrodošla iz više razloga. Prije svega, vrijedan je prilog poznavanju povijesti migracija, tradicijskoga nasljeđa i jezika kao i lokalnog govora češke nacionalne manjine u Hrvatskoj, prema tome njihova etničkog i kulturnog identiteta. Zatim, ona je prilog istraživanju akulturacijskih procesa, tim više što je i sama autorica istakla da je akulturacija na istraživanom području nerijetko bila višesmjerna. I napokon, ona je još jedan prilog suvremenim istraživanjima o dinamičnosti i procesnosti obrazaca svakidašnjega života kao i iskoraka iz svakidašnjice, a kojima i vrijeme i prostor omogućuju da jesu ono što jednostavno zovemo † kulturom.

Jadranka Grbić